УДК 316.346.32-053.6:316.42
DOI https://doi.org/10.32782/apfs.v060.2026.8

І. В. Пиголенко
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3612-3243
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціології
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ю. А. Пиголенко
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0000-4975-3837
викладач циклової комісії з педагогічної освіти
Фахового коледжу «Універсум»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ВОЛОНТЕРСЬКА ТА ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДІ В СОЦІОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ

Постановка проблеми. Війна стала потужним каталізатором змін у всіх сферах суспільного життя. Перед українським суспільством постали нові виклики, які потребують гуртування та активізації всіх ресурсів. Якщо до 2022 року спостерігався відносно низький рівень залучення населення у громадське життя суспільства, то повномасштабне вторгнення росії кардинально трансформувало цю динаміку.

В періоди, коли інститути держави не здатні самостійно вирішити глобальні проблеми, на допомогу приходять волонтерські організації. В умовах повномасштабної війни, волонтерська активність в Україні суттєво зросла, що стало важливим соціальним феноменом. Волонтерська діяльність забезпечила оперативне реагування на чисельні нагальні потреби та сприяла ефективному вирішенню широкого спектру термінових задач у різних сферах суспільного життя.

Українське волонтерство вважається одним із найпотужніших у світі. Воно стало важливим елементом громадянського суспільства, часто випереджаючи державні інституції в реагуванні на кризи. Волонтери не лише допомагають, але й виконують функцію громадського контролю та стимулюють реформи.

Волонтерство в Україні має глибокі історичні корені ще з часів Київської Русі, що пов'язані з традиціями взаємодопомоги, доброчинності та громадської активності. Хоча сучасне поняття «волонтер» з'явилося пізніше, практика суспільно корисної діяльності існувала протягом багатьох століть.

В Законі «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність визначається як «добровільна та соціально спрямована діяльність, що є неприбутковою та яку особа здійснює за власним бажанням через надання будь-якої допомоги» [11].

Чайка І. зазначає, що «волонтерство здійснюється задля благополуччя громади чи суспільства, тобто волонтерство є суспільнокорисною діяльністю, що не має на меті досягнення інших цілей крім суспільного блага, в найзагальнішому вимірі – прирощення людського капіталу, волонтерство не є діяльністю на благо держави, воно не має політичного забарвлення [14, с. 77].

Сучасне українське суспільство перебуває в умовах глибоких трансформацій, спричинених війною, економічними викликами та міграційними процесами. У цих умовах волонтерська діяльність стала не просто формою соціальної активності, а важливим механізмом підтримки держави, армії та цивільного населення. Молодь відіграє ключову роль у цих процесах, виступаючи рушійною силою ініціатив, що забезпечують швидке реагування на суспільні потреби.

У січні 2026 року Кабінет Міністрів України затвердив Державну цільову соціальну програму «Молодь України: покоління стійкості – 2030» [6]. Вона прямо орієнтована на розширення участі молоді в суспільному житті: створення умов для доступу до ухвалення рішень, зменшення бар'єрів для здійснення волонтерства, зміцнення соціальної згуртованості та реінтеграцію молоді з окупованих і постраждалих територій.

На презентації дослідження «Вплив війни на молодь в Україні 2025» у березні 2026 року співзасновник і керівник Rating Group Олексій Антипович зазначив: «Коли мене запитують, «що би ти досліджував далі?», я кажу, що досліджувати потрібно майбутнє. А молодь – це і є майбутнє нашої держави» [12].

Як зазначають Сірий Є. та Сіра О. в одній зі своїх статей: «Хоча за останнє десятиліття ця тематика значно активізувалася і набувала теоретико-прикладного наповнення, водно-

© І. В. Пиголенко, Ю. А. Пиголенко, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

час виникає потреба дослідження особливостей виникнення та активізації конкретних напрямів волонтерської діяльності, дослідження базових мотивів, які спонукають населення до доброчинності, й подальшого формування дійової системи стимулів розвитку, зокрема для такої особливої категорії населення, як молодь» [13, с. 144].

Для нас же інтерес викликає не сам процес становлення і розвитку волонтерського руху в Україні, а дослідження саме включеності молоді до волонтерського руху та формування активної громадської позиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження волонтерської діяльності присвячено багато праць як іноземних авторів серед яких можна відмітити (Ахмед Ларі Н., Аль Маадід А., Аль-Хунаїзі А., Аль-Отайбі Е., Аль-Шовкан А., Авадалла Мохамед Алі А., Чу Г. Г., Долан П., Ель-Кассем Р. С., Хейтон К., Гіттен К. Ф., Нікол Б., Перрі П., Рахман М. С., Родрігес А., Секстус С. П., Шоу А., Шдайфат Е., Вей Ч. Ч., Вілсон Р., Єн В. Т. М., Єн Ю. Ю. та інші) так і українських дослідників предметом дослідження яких є вивчення волонтерства в умовах повномасштабної війни (Р.Драпушко, Ю.Дьомкіна, О.Ільюк, О.Касперович, Я.Лук'янчук, Т.Лях, Ю.Маційовський, О.Панькова, О.Сіра, Є.Сірий, І.Чайка, Р.Штрайхер та інші).

Формулювання мети статті. Метою даної статті є спроба розглянути особливості трансформації волонтерської діяльності серед українського молоді в умовах повномасштабної війни в Україні.

Виклад основного матеріалу. Волонтерство стало предметом дослідження як іноземних дослідників, так і українських науковців. Закордонні дослідники зосереджують увагу на дослідженнях впливу волонтерської діяльності на покращення психологічного та соціального благополуччя. Автори статті «Дослідження впливу волонтерства на соціальне, психічне та фізичне здоров'я та благополуччя волонтерів: загальний огляд» рекомендують використовувати волонтерство як інструмент соціальної підтримки та покращення добробуту населення [18].

На думку інших дослідників, волонтерська діяльність сприяє підвищенню психологічного і соціального благополуччя, однак не має значущого впливу на суб'єктивне благополуччя та рівень самотності, що свідчить про диференційований характер її соціальних ефектів [21].

Малайзійські дослідники визначають альтруїзм домінуючою мотивацією серед малайзійських студентів – молоді люди хочуть допомагати іншим без очікування зовнішньої винагороди. Дослідження підкреслює, що для підвищення залучення молоді потрібні: покращення доступу до волонтерства; акцент на альтруїстичній цінності волонтерської діяльності; демонстрація практичної корисності від волонтерства (навички, досвід, employability). Автори рекомендують університетам, урядовим та неурядовим організаціям розробляти «targeted» стратегії, які враховують ці фактори, щоб подолати бар'єри та активніше залучати молодь до волонтерства як інструменту соціальних змін, розвитку людського капіталу та підготовки до ринку праці [22].

Одним із видів воолонтерства, що активно розвивається як закордоном, так і в нашій країн є екологічне волонтерство, що є багатовимірним явищем, де мотивація формується через поєднання альтруїстичних, соціальних і особистісних факторів, а її розуміння є критично важливим для успішного залучення та утримання волонтерів. Мотивація екологічного волонтерства включає допомогу природі, соціальну взаємодію, навчання та емоційний досвід перебування на природі [19].

Традиційне уявлення про волонтерство як довготривалу формальну діяльність у межах організацій поступово трансформується. Молодь дедалі частіше обирає гнучкі, короткострокові та ситуативні форми участі, орієнтовані на конкретну соціальну проблему чи подію. Шоу Е. та Долан П. звертають увагу на цифровізацію волонтерства (онлайн-активізм, цифрова координація допомоги), епізодичну участь замість постійного членства в громадських організаціях, індивідуалізацію мотивації (самореалізація, розвиток навичок, соціальний капітал), мережевий характер взаємодії, коли молодь самоорганізовується через соціальні платформи [20].

Як свідчать публікації щодо процесів виникнення та поширення волонтерського руху в Україні, українськими вченими виокремлюються в його історії три етапи: 1992–2012 рр.; 2013–2021 рр.; 2022 р. – по теперішній час [8, с. 210]. Дьомкіна Ю. здійснює спробу розглянути й узагальнити з позиції застосування системного підходу особливості трансформації українського волонтерства як компонента громадянського суспільства в напрямі соціально-політичної інституціоналізації [8].

Панькова О. та Касперович О. аналізують волонтерську діяльність в Україні в умовах двох хвиль збройного протистояння (2014–2016 та 2022 рр.), визначення ключових трендів (зокрема – впливу цифровізації) в контексті національних та глобальних викликів, можливостей післявоєнного відновлення [10, с. 282].

Штрайхер О. в розвитку волонтерського руху в Україні виділяє дві хвилі сплеску, перша хвиля у 2014 році (анексія Криму, окупація частини Донецької та Луганської областей росією) та друга хвиля – повномасштабне вторгнення росії у 2022 році. Це явище у науковій

літературі отримало назву (емерджентне) волонтерство, що визначається як форма волонтерства, при якій волонтери прибувають на місце раптової потреби, що викликана кризою, незаплановано, спонтанно у час розбалансованості системи державних органів, заповнюючи собою утворений гуманітарний вакуум [15, с. 145].

Сірий Є. та Сіра О. відзначають, що «саме участь у волонтерському русі дає можливість молодим людям відчути себе причетними до суспільно-національних справ – з одного боку, певним чином самореалізуватися – з іншого боку. Людина прагне знайти своє призначення і місце в житті за різних обставин і мотивацій: самопошук, можлива соціальна та економічна рекомпенсація, причетність до важливих змін на кшталт: подолання соціальних катаклізмів, війни тощо. Доказом цьому є те, що ключовим вектором діяльності волонтерів, починаючи з 2014 р., стала у багатьох аспектах допомога нашій армії, і передусім – підтримка поранених воїнів» [13, с. 144].

Панькова О., Касперович О. виділяють ключові тренди розвитку українського волонтерства на цьому етапі: значне підвищення рівня інституціоналізації волонтерського руху, формування потужних волонтерських структур із високим рівнем авторитету та довіри; значною мірою «відсіялись» ситуативні та випадкові псевдоволонерські структури; суттєво зросли (та зростають) спектр та масштабність допомоги, організаційна та фінансова спроможність волонтерських організацій; радикальне підвищення ступеня використання можливостей сучасних ІКТ та мережевих технологій, платформізації волонтерської діяльності, які становлять комунікативну й технологічну основу організації взаємодії як у межах самої волонтерської спільноти, так і в колі взаємодії з цільовими групами та донорами й сприяють об'єднанню зусиль всіх партнерів (у т. ч. органів державної влади), значне зростання кількості користувачів волонтерських інтернет ресурсів [10, с. 282].

Маційовський Ю. та Лук'янчук Я. звертають увагу і на інший бік волонтерства, поняття «псевдоволонтерство». «Зростання суспільно корисних форм соціальної взаємодії (волонтерства) може призвести до появи чи зростання протилежних, тобто суспільно шкідливих соціальних практик – псевдоволонтерства, корупції, клієнтелізму тощо, що має негативний вплив як на ефективність держави, так і на саме волонтерство, підриваючи довіру до нього» [9, с. 28].

На думку Драпушко Р. та Ільюк О. «свобода є ключовим концептом у філософії волонтерського руху, адже він був би неможливим без доброї волі, яка є одним з основних проявів свободи у поведінці і мисленні людини. Особливої суспільної гостроти тема волонтерства в Україні набула з початком збройної агресії росії проти України, коли з 2014 р. спротив цій агресії був системно забезпечений майже на рівних із зусиллями державних інституцій також і широким громадським волонтерським рухом, який спонтанно поширився в Україні [7, с. 49].

Волонтерство та громадська активність молоді сприяють формуванню соціального капіталу, розвитку довіри, солідарності та відповідальності. У соціологічному вимірі це дозволяє дослідити, як саме молоді люди інтегруються в суспільні процеси, які цінності та мотивації визначають їхню поведінку, і як це впливає на соціальну структуру суспільства в цілому.

В даній статті використанні результати соціологічних досліджень, що проводяться Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні спільно з Міністерством молоді та спорту України з 2022 року та спрямовані на вивчення впливу повномасштабної війни на становище української молоді. Метою соціологічного дослідження є комплексний аналіз сприйняття молодими людьми, які проживають в умовах війни, поточної соціально-політичної ситуації у своїх громадах, їхньої оцінки історичних подій, а також формування уявлень про майбутнє. Дослідження охоплює широкий спектр питань, зокрема бачення молоддю власної ролі у процесах повоєнного відновлення держави, зміцненні соціальної згуртованості та розбудові інклюзивного й справедливого суспільства [1, 2].

Високий рівень довіри до волонтерів фіксують результати всіх досліджень, що проводяться в Україні останні роки. Переважна більшість опитаних (80,6%), в тій чи іншій мірі, довіряють громадським та волонтерським організаціям (30,8% повністю довіряють та 49,8% скоріше довірять).

Так, за результатами даного дослідження, 53% молоді в Україні мають досвід волонтерської діяльності: 27% займалися волонтерством з початку повномасштабного вторгнення і раніше та 26% почали займатися з початку повномасштабного вторгнення, але раніше не займалися. При цьому, слід відзначити, що 44,3% молоді не займалися волонтерством взагалі [2]. За останній рік частка молоді, яка займається волонтерством, суттєво не змінилася (51% у 2024 році проти 53% у 2025 році) [1, 2].

За останні 12 місяців 71,9% молоді займалися волонтерством (58,4% відповіли «так, і раніше займалися та 13,5% відповіли «так, раніше не займалися»).

Важливим є аспект соціалізації молоді. Участь у волонтерських та громадських ініціативах сприяє розвитку лідерських якостей, комунікативних навичок, критичного мислення

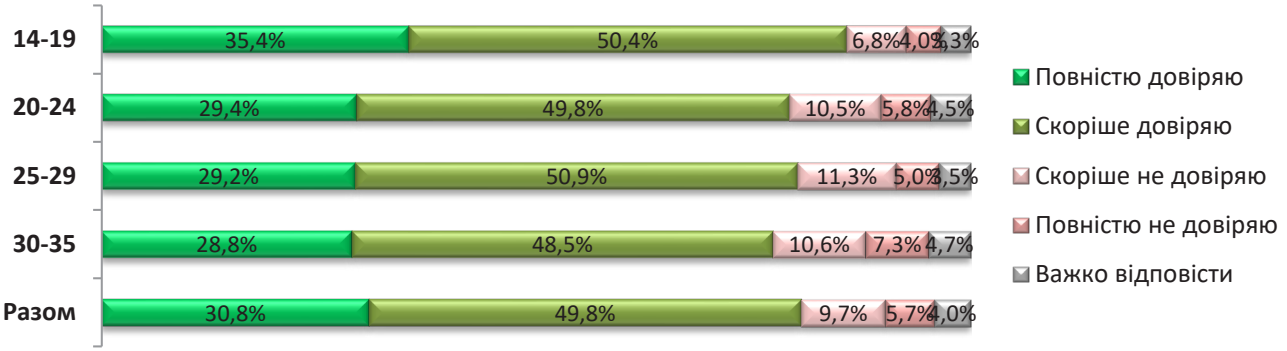

Рис. 1. Розподіл відповідей на питання:
«Якою мірою ви довіряєте чи ні громадським і волонтерським організаціям?»

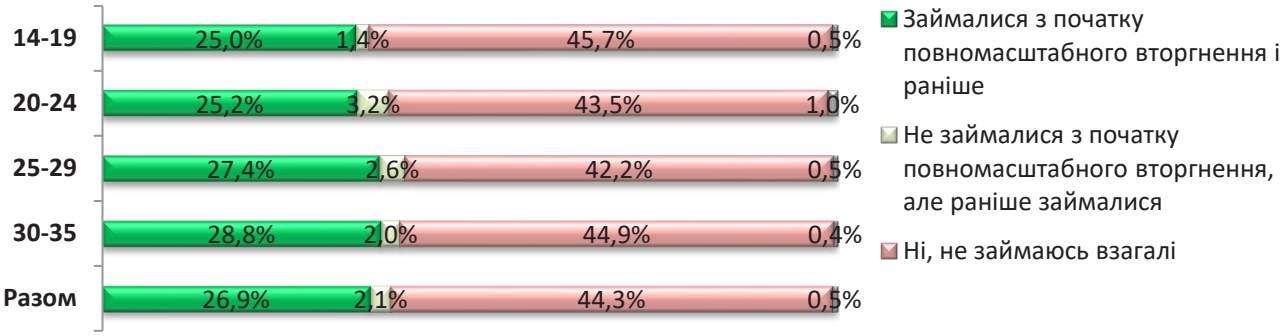

Рис. 2. Розподіл відповідей на питання: «Чи займались ви коли-небудь волонтерством?»

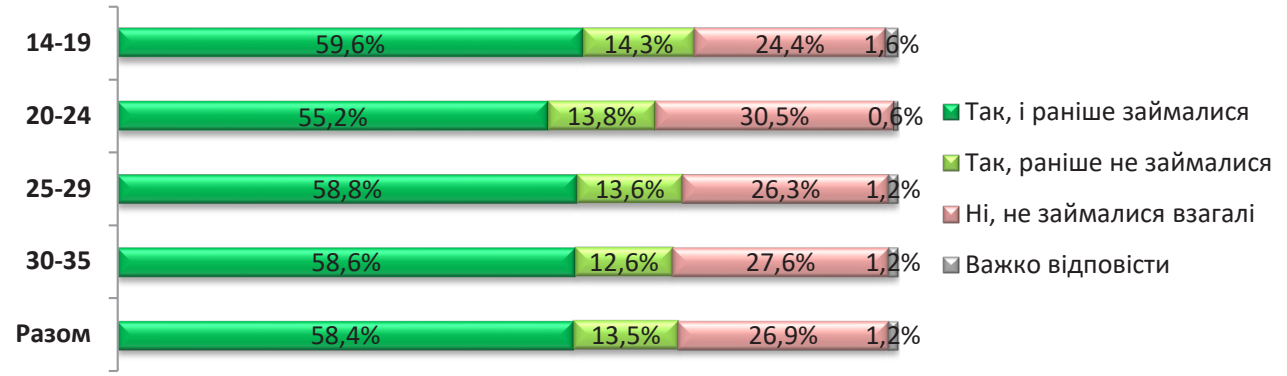

Рис. 3. Розподіл відповідей на питання: «Чи за останні 12 місяців ви займалися волонтерством?»

та активної громадянської позиції. Це особливо актуально в умовах, коли традиційні інститути соціалізації (сім'я, освіта) зазнають змін і потребують доповнення неформальними практиками.

Більшість опитаної молоді (55,0%) при відповіді на питання, хто залучив до волонтерської діяльності, зазначили, що це була їх особиста ініціатива, 42,5% – друзі / знайомі чи родичі, 11,7% зазначили, що навчальний заклад / вчитель.

Щодо основних перешкод або бар'єрів, що заважають долучатися до волонтерської діяльності, це брак вільного часу (55,4%) та брак навичок чи досвіду (23,8%), також брак інформації про волонтерські ініціативи (13,9%) та відсутність інтересу та мотивації (12,8%).

В статті «Систематичний огляд літератури з мотивації волонтерства» автори здійснили аналіз мотивації волонтерської діяльності на основі систематичного огляду наукових досліджень за 2018–2024 роки [17]. Мотивація волонтерства є багатофакторною та поділяється на внутрішні й зовнішні стимули, які впливають на рішення людей брати участь у волонтерській діяльності.

Розуміння цих факторів дозволяє ефективніше розвивати волонтерський рух як загалом, так і серед молоді.

Також, в рамках дослідження ПРООН в Україні спільно з Міністерством молоді та спорту України були проведені фокус-групи. Як зазначено у звіті, «молоді люди відповідали про брак часу, через що такі практики здебільшого зводяться до участі у зборах, спрямованих на покриття потреб військових [2], що підтверджує результати кількісного методу опитування. За результатами фокус-груп, «учасниці та учасники не завжди розуміли відмінність між громадським життям та волонтерськими ініціативами. Загалом, опитані зазначають, що мають можливість долучатися до таких активностей, зокрема, до екологічних заходів (прибирання території та сортування сміття), поширення гуманітарної допомоги, надання допомоги родинам, які постраждали, безпритульним тваринам, поширення інформації, підпис петиції та звернень до місцевої влади» [2].

Молодь долучається до волонтерської діяльності не лише через альтруїзм, а й через прагнення отримати практичний досвід, розвинути soft skills, сформувати професійні компетентності, розширити соціальні контакти та відчути свою значимість. 17,7% опитаної молоді відчувають, що можуть особисто впливати на зміни в своїй громаді та 26% скоріше погоджуються з цим. Порівняно з 2024 роком, цей показник зріс з 32% до 44% (Програма розвитку ООН в Україні, 2024, Програма розвитку ООН в Україні, 2025).

Залишається високий відсоток (53,4%) тих, хто зазначив, що не можуть особисто впливати на зміни у своїй громаді. Серед причин зазначали: не маю достатньо знань або досвіду (33,7%), моя думка нічого не змінить (30,4%), не знаю як можу впливати (29,7%).

Під час фокус-групових дискусій «учасниці та учасники вбачали можливості впливу насамперед у формі петицій, звернень до місцевої влади та участі в мітингах. Серед інших форм

Таблиця 1

Розподіл відповідей на питання: «Хто залучив Вас до волонтерської діяльності?»

	Вік				
	14-19	**20-24**	**25-29**	**30-35**	**Разом**
Це моя особиста ініціатива	43.6%	52.3%	61.7%	60.8%	55.0%
Друзі / знайомі чи родичі	48.5%	43.1%	41.6%	38.2%	42.5%
Навчальний заклад / вчитель	26.4%	9.2%	7.0%	4.4%	11.7%
Колеги по роботі	2.9%	8.6%	9.5%	13.1%	8.8%
Представники громадської організації	3.9%	6.3%	3.3%	4.7%	4.4%
Місцева влада	2.0%	1.7%	4.5%	2.7%	2.7%
Блогери, інфлюенсери	3.3%	0.0%	2.9%	1.2%	1.9%
Інше	2.0%	1.1%	1.2%	1.5%	1.5%
Важко відповісти	0.0%	1.1%	0.8%	1.2%	0.8%

Таблиця 2

Розподіл відповідей на питання: «Які основні перешкоди або бар'єри заважають вам долучатися до волонтерської діяльності?»

	Вік				
	14–19	**20–24**	**25–29**	**30–35**	**Разом**
Брак вільного часу	42.5%	64.7%	57.0%	61.0%	55.4%
Брак інформації про волонтерські ініціативи	17.2%	17.6%	10.1%	11.7%	13.9%
Відсутність інтересу та мотивації	18.4%	9.6%	9.5%	11.4%	12.8%
Брак навичок чи досвіду	28.4%	25.7%	22.9%	19.8%	23.8%
Недовіра до волонтерських ініціатив	5.4%	7.4%	11.7%	6.6%	7.4%
Відсутність підтримки з боку родини, друзів	1.9%	0.0%	0.0%	0.6%	0.8%
Відчуття, що волонтерство не змінює ситуацію	1.1%	5.9%	4.5%	2.7%	3.1%
Негативний досвід волонтерства у минулому	1.9%	0.7%	2.2%	2.1%	1.9%
Інше	8.8%	5.9%	7.8%	7.5%	7.7%
Важко відповісти	8.8%	3.7%	6.1%	5.4%	6.3%

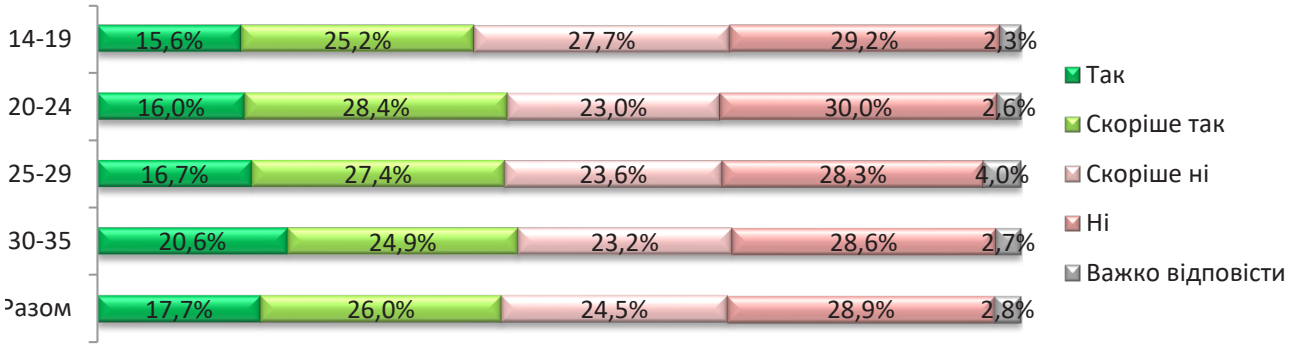

Рис. 4. Розподіл відповідей на питання: «Чи ви відчуваєте, що можете особисто впливати на зміни в своїй громаді?»

Таблиця 3

Розподіл відповідей на питання: «Чому ви вважаєте, що не можете впливати на зміни в своїй громаді?»

	Вік				
	14–19	20–24	25–29	30–35	Разом
Не знаю як можу впливати	36.0%	29.5%	25.5%	26.8%	29.7%
Не маю достатньо знань або досвіду	43.4%	34.9%	28.6%	27.9%	33.7%
Мені не цікава громадська діяльність	9.5%	10.2%	7.7%	4.7%	7.6%
Боюся негативних наслідків або критики	8.0%	8.4%	6.8%	5.5%	6.9%
Моя думка нічого не змінить	28.0%	30.1%	30.9%	32.3%	30.4%
Не бачу прикладів успішного впливу	11.4%	18.7%	20.0%	15.9%	15.8%
Не довіряю процесам прийняття рішень	8.0%	13.9%	19.1%	18.0%	14.6%
Інше	2.5%	1.8%	3.2%	2.6%	2.6%
Важко відповісти	1.5%	1.2%	1.4%	1.3%	1.4%

називали розголос у соціальних мережах, участь у зустрічах із представниками місцевої влади, написання молодіжних програм та стратегій, діяльність в органах студентського самоврядування» [2].

Висновки. Отже, дослідження волонтерської та громадської діяльності молоді є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору, оскільки дозволяє глибше зрозуміти сучасні соціальні процеси та сприяти подальшому розвитку громадянського суспільства в Україні.

На думку Драпушко Р. та Ільюк О. «волонтерство постає як важлива складова суспільного життя, як вияв найкращих громадянських чеснот, а також як новий соціальний інститут. Утім, витоки волонтерства можна простежити з давніх часів, а концептуалізацію тих духовних цінностей, які покладено в основу волонтерського руху, можна відстежувати в історії філософії – від її виникнення і до сучасності» [7, с. 49].

Дослідження можуть стати основою в виробленні ефективних механізмів підтримки та розвитку молодіжних ініціатив з боку держави та громадських організацій. Результати таких досліджень також можуть бути використані для формування молодіжної політики, освітніх програм і стратегій розвитку громадянського суспільства.

Як відзначають українські дослідники Панькова О. та Касперович О. «Потужний потенціал українського волонтерства разом з міжнародним волонтерством і благодійництвом, що спрямовано на допомогу Україні, становить підґрунтя післявоєнного відновлення країни, сприяє формуванню і зміцненню культури миру та безпеки на міждержавному рівні, стимулює до формування оновленої системи колективної безпеки Європи та міжнародної співпраці» [10].

Таким чином, волонтерська діяльність відіграє вагому роль як для розвитку молоді, так і для функціонування держави. Вона доповнює діяльність державних інституцій, сприяє зміцненню соціальної згуртованості, підвищенню рівня довіри в суспільстві та мобілізації ресурсів для вирішення актуальних проблем. Для молодого покоління волонтерство є важливим інструментом соціалізації та підвищення рівня соціальної свідомості. При цьому, відчуття значимості та можливості впливати на соціальні процеси, є важливим елементом формування та становлення громадянської відповідальності та активності сучасної молоді.

Література

1. Вплив війни на молодь в Україні. Загальнонаціональне дослідження. Аналітичний звіт за 2024 рік. *UNDP*. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vplyv-viyny-na-molod-v-ukrayini-2024 (дата звернення: 01.06.2026).

2. Вплив війни на молодь в Україні. Загальнонаціональне дослідження. Аналітичний звіт за 2025 рік. *UNDP*. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vplyv-viyny-na-molod-v-ukrayini-2025 (дата звернення: 01.06.2026).

3. Головко О. В. Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект. Право і безпека, 2023, №89. С. 9–18. https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01 .

4. Горєлов Д., Корнієвський О. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. Київ :НІСД, 2015. 36 с.

5. Демчук В., Гупало А. Дайджест опитувань U-Report: IV квартал 2024 р. (плани молоді щодо майбутнього, Всесвітній день заощаджень, участь у волонтерській діяльності). Науковий журнал «Український соціум». 2024. №3–4, С. 129–139. https://doi.org/10.15407/socium2024.03-04.129.

6. Державна цільова соціальна програма «Молодь України: покоління стійкості – 2030» : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 2026 р. № 20. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoi-tsilovoi-sotsialnoi-prohramy-molod-ukrainy-pokolinnia-stiikosti-t20126 (дата звернення: 01.06.2026).

7. Драпушко Н., Ільюк О. Становлення філософії волонтерського руху як теоретичної основи особливого розуміння свободи. Мультиверсум. *Філософський альманах*. 2023. №1, С. 40–56. https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.1.1.3.

8. Дьомкіна Ю. Волонтерство в нових умовах розвитку українського суспільства: особливості політичної інституціоналізації. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2026. №68. С. 205–216, https://doi.org/10.21564/2663-5704.68.349845.

9. Мацієвський Ю., Лук'янчук Я. Волонтерство та псевдоволонтерство в Україні: новий погляд крізь призму неформальних інститутів. Політичні дослідження / *Political Studies*. 2024. №7, С. 19–41. https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-1-2

10. Панькова О., Касперович О. Український волонтерський рух в умовах збройної російської агресії в контексті національних та глобальних викликів і можливостей післявоєнного відновлення країни. Журнал Європейської економіки. 2022. Том 21. № 3 (82). С. 277–294. https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1605.

11. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text (дата звернення: 01.06.2026).

12. ПРООН Україна, Rating Group і Мінмолоді презентували дослідження про вплив війни на молодь в Україні 17 березня 2026. *Rating Group* : веб-сайт. URL: https://www.ratinggroup.ua/news/youth-state-pres-mar2026 (дата звернення: 01.06.2026).

13. Сірий Є., Сіра О. Волонтерство як форма соціального включення та можливої самозайнятості в сучасних викликах війни в Україні: самобутні вітчизняні вектори розвитку і зарубіжний досвід. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2023. №11, С.140–156. https://doi.org/10.31866/2616-745X.11.2023.278442.

14. Чайка І. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні. Науково-теоретичний альманах «Грані». 2017. №20. Том 20; 7(147), С.72–79. https://doi.org/10.15421/171798.

15. Штрайхер О. Актуальні аспекти розвитку укра їнського волонтерського руху в контексті громадян ського суспільства. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2024. №46, С. 144–151. https://doi.org/10.32782/apfs.v046.2024.25

16. El-Kassem R. C., Ahmed Lari N., Al Maadeed A., Awadalla Mohamed Ali A. Barriers to formal volunteering among married Qatari youth. *Cogent Social Sciences*. 2024. Vol. 10. №1. P. 1–17. https://doi.org/10.1080/23311886.2024.2386048.

17. Kamri K. A., Ismail M. M., Fee L. Y., Samsu K. H. K., Yunan N. S. M., Yunus M. M., Din H. A. M. A Systematic Literature Review on Motivation of Volunteerism *International Journal of Research and Innovation in Social Science*. 2025. Vol. 9, iss. 3. P. 4942–4955. DOI: https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2025.90300394

18. Nichol B., Wilson R., Rodrigues A., Haighton C. Exploring the Effects of Volunteering on the Social, Mental, and Physical Health and Well-being of Volunteers: An Umbrella Review. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2024. Vol. 35. №1. P. 97–128. https://doi.org/10.1007/s11266-023-00573-z.

19. Sextus C. P., Hytten K. F., Perry P. Systematic Review of Environmental Volunteer Motivations. *Society & Natural Resources*. 2024. Vol. 37. № 11. P. 1591–1608. https://doi.org/10.1080/08941920.2024.2381202.

20. Shaw A., Dolan P. Youth Volunteering: New Norms for Policy and Practice. *Social Activism–New Challenges in a (Dis)connected World* / S. Serpa, D. Cameron Kelly. IntechOpen, 2022. https://doi.org/10.5772/intechopen.108441.

21. Shdaifat E., Alotaibi E, Alshowkan A., AlKhunaizi A., Abu-Sneineh F. Understanding the effects of volunteering on well-being: Subjective, psychological, and social well-being, gratitude, and loneliness. *BMC Public Health*. 2025. Vol. 25. № 1. P. 1591–1608. https://doi.org/10.1186/s12889-025-25396-z.

22. Wei C. C., Yen Y. Y., Yen W. T. M., Chew G. G., Rahman M. S. Youth Volunteerism Engagement: Are They Ready? *Journal of Posthumanism*. 2025. Vol. 5. №5. P. 4651–4670. https://doi.org/10.63332/joph.v5i5.1958.

Анотація

Пиголенко І. В., Пиголенко Ю. А. **Волонтерська та громадська діяльність молоді в соціологічному вимірі.** – Стаття.

Стаття присвячена соціологічному аналізу волонтерської та громадської діяльності української молоді

в умовах повномасштабної війни в Україні. На основі даних репрезентативних соціологічних досліджень на тему «Вплив війни на молодь в Україні», проведених соціологічною групою «Rating Group», в рамках реалізації дослідницького проєкту Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні, спільно з Міністерством молоді та спорту України, розглядається залучення молоді до волонтерської діяльності, здійснюється визначення основних форм участі, бар'єрів, що стають на перепоні, а також основних чинників, що сприяють формуванню мотивації до волонтерської діяльності серед молоді України.

Автори аналізують трансформацію волонтерської діяльності та її роль у формуванні соціального капіталу, громадянської ідентичності та стійкості молоді в умовах війни. Також приділяється увага розгляду громадянської участі молоді, що сприяє зміцненню довіри та стає поштовхом до структурних змін у суспільстві. Автори дійшли висновку, що все ще залишається високий відсоток молоді, яка не може особисто впливати на зміни у своїй громаді, що пов'язано з відсутністю відповідних знань та практичного досвіду.

Волонтерська діяльність може виступати ефективним засобом досягнення поставлених цілей. Так, участь у волонтерських та громадських ініціативах стає складовою процесу соціалізації молоді, сприяє розвитку лідерських якостей, комунікативних навичок, критичного мислення та активної громадянської позиції.

Попри тенденцію до «втоми від волонтерства», молодь залишається однією із найбільш активних соціальних груп, а цифровізація всіх сфер суспільного життя значно розширює доступність і масштаб участі та залучення молоді до здійснення волонтерської діяльності та реалізації соціально-значимих програм і проєктів.

Ключові слова: волонтерство, молодь, громадська активність, цінності, соціологічне дослідження, аналіз соціальних даних, війна в Україні.

Summary

Pygolenko I. V., Pygolenko Yu. A. **Volunteering and community activities of youth in a sociological dimension.** – Article.

The article is devoted to the sociological analysis of volunteer and civic activities of Ukrainian youth in the conditions of a full-scale war in Ukraine. Based on the data of representative sociological research on the topic "The Impact of War on Youth in Ukraine", conducted by the sociological group "Rating Group", within the framework of the implementation of a research project by the United Nations Development Program (UNDP) in Ukraine, together with the Ministry of Youth and Sports of Ukraine, the involvement of youth in volunteer activities is considered, the main forms of participation, barriers that stand in the way, as well as the main factors that contribute to the formation of motivation for volunteer activities among the youth of Ukraine are determined.

The authors analyze the transformation of volunteer activities and its role in the formation of social capital, civic identity and resilience of youth in the conditions of war. Attention is also paid to the consideration of civic participation of youth, which contributes to strengthening trust and becomes an impetus for structural changes in society. The authors concluded that there is still a high percentage of young people who cannot personally influence changes in their community, which is due to the lack of relevant knowledge and practical experience.

Volunteering can be an effective means of achieving the goals set. Thus, participation in volunteer and community initiatives becomes a component of the socialization process of young people, contributes to the development of leadership qualities, communication skills, critical thinking and active citizenship.

Despite the tendency towards "volunteer fatigue", young people remain one of the most active social groups, and the digitalization of all spheres of public life significantly expands the accessibility and scale of participation and involvement of young people in volunteering and the implementation of socially significant programs and projects.

Key words: volunteering, youth, civic activism, values, sociological research, social data analysis, war in Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання: 25.06.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 02.09.2026